

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 171

**İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak
Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş
Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşmasının
Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair
Kanun Teklifi (2/2337) ve Dışişleri Komisyonu
Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/2337 Esas Numaralı Teklifin	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Genel Gerekçesi.....	4
• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi	5
• Dışışleri Komisyonu Raporu.....	6
• Muhalefet Şerhi.....	9
• Teklif Metni.....	10
• Dışışleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	10
• Anlaşma Metni.....	11

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi’nde yayımlanan 1471731 evrak numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşması”nın onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan KURTULMUŞ

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYON (2/2337)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Irak, köklü tarihi ve kültürel bağlara sahip olduğumuz ve bölgesel istikrar bakımından kritik önemi haiz bir komşumuzdur. Irak ile başta güvenlik ve terörle mücadele, ulaştırma, ticaret ve enerji olmak üzere muhtelif alanlarda müşterek menfaatlerimiz bulunmaktadır. Bu çerçevede, ulusal çıkarlarımız esas alınarak Irak ile ilişkilerimizin stratejik bir bakış açısıyla her alanda ilerletilmesi amaçlanmaktadır.

Ülkemiz ile Irak arasındaki ilişkilerin son dönemde olumlu yönde ivme kazanması ışığında “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İşbirliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşması” 22 Nisan 2024 tarihinde Bağdat’ta imzalanmıştır.

Söz konusu Anlaşma ile iki ülke arasındaki Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi mekanizması kapsamında, tarafların Dışişleri Bakanlarının eş başkanlığında ilgili bakanlıklar ve kurumların üst düzey yetkililerinin katılımıyla bir Ortak Planlama Grubu (OPG) ihdas edilmesi, OPG toplantıları marifetiyle güvenlik/terörle mücadele, ekonomi, ticaret, ulaştırma, çevre, sınır aşan sular, sağlık, eğitim ve Anlaşmada belirtilen diğer konulara ilişkin teknik müzakerelerin sürdürülmesi ile takibinin temini ve bu amaçla Ortak Daimi Komiteler kurulması öngörülmektedir.

Mezkûr Anlaşma çerçevesinde oluşturulacak işbirliği mekanizması vasıtasıyla Irak ile birçok alandaki ilişkilerimizin kurumsal ve sürdürülebilir bir yapı kazanmasının sağlanması hedeflenmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-239680

01 Ağustos 2024

Konu: Türkiye-İrak Stratejik

Çerçeve Anlaşması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

22 Nisan 2024 tarihinde Bağdat'ta imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İşbirliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşması”nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilışıkte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

19/11/2024

Esas No: 2/2337

Karar No: 132

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2337 esas numaralı, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 14/11/2024 tarihinde yaptığı 12’nci toplantısında görüşölmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 02/08/2024 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşması, 05/08/2024 tarihinde İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 2/2337 esas numaralı Kanun Teklifi 15/08/2024 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 28’inci yasama dönemi 14/11/2024 tarihli 12’nci toplantısında Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, iki ülke arasındaki Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi mekanizması kapsamında, tarafların Dışişleri Bakanlarının eş başkanlığında ilgili bakanlıklar ve kurumların üst düzey yetkililerinin katılımıyla bir Ortak Planlama Grubu (OPG) ihdas edilmesi, OPG toplantıları marifetiyle güvenlik ve terörle mücadele, ekonomi, ticaret, ulaştırma, çevre, sınır aşan sular, sağlık, eğitim ve Anlaşma’da belirtilen diğer konulara ilişkin teknik müzakerelerin sürdürülmesi ile takibinin temini ve bu amaçla Ortak Daimi Komiteler kurulmasını öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklif’in tümü üzerinde yapılan görüşmelerde¹;

Dışişleri Bakan Yardımcısı Nuh Yılmaz tarafından;

Irak’la ilişkilerimizin stratejik ve bütüncül bir çerçevede ele alındığı, Sayın Cumhurbaşkanımızın 22 Nisan 2024 tarihinde Irak’a gerçekleştirdikleri resmî ziyaretin Irak’la ikili ilişkilerimiz açısından bir dönüm noktası teşkil ettiği, bu ziyaret sırasında imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşması’nın Irak’la ilişkilerimizin izleyeceği seyir için temel bir referans kaynağı niteliğinde olduğu,

Stratejik çerçeve anlaşmasıyla Irak’la angajmanın, diyalogun ve izleme mekanizmalarının üst düzeyde ve kesintisiz bir şekilde idame ettirilmesinin hedeflendiği, bu doğrultuda, bir ortak planlama grubu ve her alanda iş birliği konularının kurumsal ve sonuç odaklı bir çerçevede takibini sağlamak üzere ortak daimî komiteler kurulmasının öngörüldüğü,

Hâlihazırda su, güvenlik, sanayi ve tarım alanlarında 4 ortak daimî komitenin kuruluşunun tamamlanmış olduğu, 8 ortak daimî komitenin kurulması için çalışmaların sürdüğü, bu 8 komitenin, ekonomi, ticaret, enerji, kültür turizm, sağlık, ulaştırma, gençlik spor, eğitim, çalışma ve sosyal hizmetler alanlarında olduğu,

Stratejik çerçeve anlaşmasının Irak tarafında Başbakanın onayıyla yürürlüğe gireceği şifahen tarafımıza bildirilmekle birlikte henüz onaylandığına dair resmî bildirimde bulunulmadığı,

Stratejik Çerçeve Anlaşması’nın, Türkiye açısından belki imzalanan en önemli anlaşmalardan bir tanesi olduğu, çünkü iki ülke arasındaki stratejik iş birliğini sadece söz olmaktan çıkartıp birbiriyle ilişkili olmasa da çok farklı alanlarda iç içe geçecek bir kurumsal niteliğe kavuşturmaya çalışıldığı,

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/4032>

Anlaşmanın sadece güvenlik anlaşması veya terörle mücadele anlaşması niteliğinde olmadığı; temel misyonun 12 tane ayrı komisyon kurmak suretiyle bunlar üzerinden imzalanan anlaşmaların takibini sağlamak üzere bir çerçevenin oluşturulması olduğu,

Irak’la su konusundan çevreye, sağlıktan ticarete kadar her alanda iç içe geçmiş, iki ülke arasında ayrılmayacak şekilde son derece yakın bir ağıla birbirine bağlanmış iki ülke oluşturmanın amaçlandığı, ifade edilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklif’in tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklif’in 1’inci, 2’nci ve 3’üncü maddeleri ile tümü aynen kabul edilmiştir.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca, Teklif’in Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, İstanbul Milletvekili Derya Ayaydın ile Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, Teklif ile ilgili özel sözcük olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Fuat Oktay</i>	<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>
Ankara	Balıkesir	İzmir
Kâtip	Üye	Üye
<i>Derya Bakbak</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>	<i>Kürşad Zorlu</i>
Gaziantep	Ankara	Ankara
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Ceylan Akça Cupolo</i>	<i>Serhat Eren</i>	<i>Talih Özcan</i>
Diyarbakır	Diyarbakır	Düzce
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i>	<i>Kamil Aydın</i>	<i>Utku Çakırözer</i>
Elâzığ	Erzurum	Eskişehir
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Şahin</i>	<i>Derya Ayaydın</i>	<i>Seda Gören Bölük</i>
Gaziantep	İstanbul	İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Yunus Emre</i>	<i>Tuğba Işık Ercan</i>	<i>Zafer Sırakaya</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	
<i>Ziya Altunyaldız</i>	<i>Metin Ergun</i>	
Konya	Muğla	

MUHALEFET ŞERHİ

Irak ve Türkiye “ulus-devlet” anlayışıyla kuruldukları yıllardan bu yana en köklü meseleleri olan Kürt Sorununu, yani Kürt kimliği ile yüzleşme ve eşit yaşam temelinde barışçıl yollardan meseleyi çözememişler ve her iki ülke dönem dönem büyük krizlerle karşılaşmıştır.

Irak’ta Saddam Hüseyin’in 24 yıllık diktatörlük döneminde Kürtlere karşı birçok soykırım girişiminde bulunulmuş ve Saddam Rejimi’nin işlediği insanlık suçları nedeniyle yargılanıp idama mahkum edilmişti. Geline aşamada rejimi tamamen değişen Irak’taki Kürtler federal bir sistem kapsamında kendi kendisini yönetmekle birlikte Anayasadan doğan hakları temelinde kendi gelecekleri üzerine karar verebilmektedirler.

Hatırlanacağı üzere Saddam Rejimi ve dönemin Türkiye hükümetleri Iraklı Kürtleri “ortak düşman” olarak tanımlıyordu. Kürt peşmerge güçleri de bir döneme kadar hem Irak hem de Türkiye hükümetlerince “terörist” olarak kodlanmıştı. Günümüzde ise Irak Kürtleri Irak Anayasası’nda tüm hakları garanti altına alınmış siyasi bir irade olarak kabul edilmekte ve diğer yandan AKP Hükümeti tarafından da yakın bir ortak olarak kabul edilmişlerdi. Anayasadan doğan Kürt bağımsızlık referandumunda hem Türkiye’nin, hem İran’ın hem de Irak Merkezi Hükümeti’nin Kürtlerin meşru siyasi irade kararına karşı nasıl tahammülsüz ve yasa tanımaz bir konuma düştükleri görülmüştü.

Bu anlaşma, Bağdat ve Ankara yönetimleri arasında Kürt karşıtı ittifakın yeni bir aşamasını ifade etmektedir. Kürtlerin siyasi iradesinin gerektiğinde yok hükmünde sayılabilmesini ve Kürt meselesinde siyasi çözüm kanallarının kapatılmasını sağlayan bu anlaşmanın bölgesel istikrarsızlığı arttırmaktan başka bir sonuç açığa çıkarmayacağı açıktır. Kürt meselesinin uluslararası bir krize dönüşmesinde yıllardan bu yana bölge devletlerinin ısrarla sürdürdüğü güvenlikçi ve ırkçı temeldeki yaklaşımların büyük bir payı olduğunu yakın tarihten edinilen tecrübeler ispatlamıştır. Bu sebeple “terörle mücadele” adı altında geliştirilen bu devletlerarası Kürt karşıtı konseptin daha büyük krizlere sebebiyet vereceği gerekçesiyle anlaşmaya şerh düşünüyoruz.

Serhat Eren
Diyarbakır

Ceylan Akça Cüpolo
Diyarbakır

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
NUMAN KURTULMUŞ’UN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
IRAK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA ORTAK İŞ BİRLİĞİ İÇİN
STRATEJİK ÇERÇEVE ANLAŞMASININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 22 Nisan 2024 tarihinde Bağdat’ta imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
IRAK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA ORTAK İŞ BİRLİĞİ İÇİN
STRATEJİK ÇERÇEVE ANLAŞMASININ
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1’inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2’nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3’üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
İRAK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA ORTAK İŞBİRLİĞİ İÇİN STRATEJİK ÇERÇEVE
ANLAŞMASI**

Bundan sonra "Taraflar" olarak adlandırılacak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Irak Cumhuriyeti Hükümeti,

10 Temmuz 2008 tarihinde imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümetleri Arasında Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi'nin Kurulmasına İlişkin Ortak Siyasi Bildirge"den hareketle ve 29 Mart 1946 tarihli "Türkiye ve Irak Arasında Dostluk ve İyi Komşuluk Antlaşması"na bağlılıklarını ifadeyle,

İki ülke arasındaki ortak tarihsel birikimin, toplumsal ve kültürel bağların ve iyi komşuluk ilişkilerinin önemine atfı yaparak,

Bağımsızlıklarına, egemenliklerine, siyasi birliklerine ve toprak bütünlüklerine duyulan karşılıklı saygıyı teyit ederek,

Ulusal güvenliklerinin sağlanmasının, ekonomik kabiliyetlerinin güçlendirilmesinin ve ikili ilişkilerin tüm alanlarında mevcut işbirliğinin stratejik ve kurumsal bir çerçeve içinde geliştirilmesinin önemini vurgulayarak,

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarında ve/veya yürürlükteki ulusal mevzuatlarında bu şekilde tanımlanan örgütler anlamına gelmek üzere, bölgede varlığını sürdüren tüm terörist ve/veya yasaklı örgütlerle müşterek ve faal şekilde mücadele edilmesinin, sürdürülebilir barışın, istikrarın, refahın ve kalkınmanın ön şartı olduğunu teyit ederek,

Bölgesel kalkınma, ulaşım, bağlantısallık, milli ekonomilerinin birbirini tamamlayıcılığı, hukukun üstünlüğü ve iyi yönetim ilkelerine bağlılıklarını vurgulayarak,

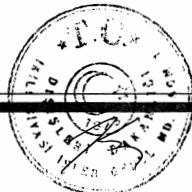
Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

İşbirliği Mekanizmaları

Madde 1

Taraflar, 2008 yılında ihdas edilen "Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi" mekanizması kapsamında, iki ülke Dışişleri Bakanlarının eşbaşkanlığında ve diğer ilgili Bakanlıkların ve kurumların üst düzey yetkililerinin katılımıyla bir "Ortak Planlama Grubu" ihdas edeceklerdir.

Taraflar, "Ortak Planlama Grubu" toplantıları marifetiyle, işbu Anlaşma'nın müteakip maddelerinde kayda geçirilen güvenlik/terörle mücadele, ekonomi/ticaret, ulaştırma, çevre, sınır aşan sular, sağlık, eğitim ve sair konulara ilişkin teknik müzakerelerin sürdürülmesi ve takibini sağlayacak ve bu amaçla "Ortak Daimi Komiteler" kuracaklardır.

Güvenlik ve Terörle Mücadele

Madde 2

Taraflar, BM Şartı uyarınca birbirlerinin güvenliğini, egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün korunması amacıyla mevcut işbirliklerini yoğunlaştıracak ve tüm güvenlik hususlarında sonuç odaklı bir eşgüdüm ve karşılıklı çalışma mekanizması kuracaklardır.

Taraflar, her iki ülkenin egemenliğini garanti altına alacak şekilde, siyasi, güvenlik, askeri, istihbarat, terörle mücadele ve ortak sınır güvenliği alanlarında düzenli ve etkin bir şekilde işbirliği yapmak üzere, ilgili Bakanlık ve kurum temsilcilerinin katılımıyla bir "Güvenlik ve Terörle Mücadele Ortak Daimî Komitesi" kuracaklardır.

Komite, güvenlik, askeri, istihbarat, ortak sınır güvenliği ve terörle mücadele alanlarındaki işbirliğini, ilgili yetkili makamların temsilcilerinin katılımıyla en kısa zamanda kurulacak olan "Güvenlik Ortak Koordinasyon Merkezi" aracılığıyla kurumsallaştıracak ve devamını sağlayacak ve daha sonraki bir aşamada, üyeleri Komite tarafından sağlanacak bir yönerge temelinde kendi görev ve vazifelerini tanzim edecektir. Görev ve vazifeler Komite'nin müteakip onayına tabi olacaktır.

Madde 3

Taraflar, kaçakçılık, organize suçlar, yasadışı uyuşturucu ve insan ticareti, düzensiz göç ve yabancı terörist savaşçılar gibi bölgesel ve uluslararası istikrarı ve güvenliği menfi etkileyen her türlü sınıma karşı ortak çabalarını ve işbirliğini güçlendireceklerdir.

Madde 4

Taraflar, kendi mevzuatlarında yer aldığı üzere, topraklarının diğer Taraf için tehdit oluşturan terörist ve/veya yasadışı örgütler tarafından kullanılmasına izin vermeme sorumluluğunu üstleneceklerdir.

Madde 5

Taraflar, savunma işbirliği ve terörle mücadele işbirliği kapsamında savunma sanayi ürünlerinin temininde birbirlerine öncelik vereceklerdir.

Ekonomik İşbirliği

Madde 6

Taraflar, ticari ve ekonomik ilişkilerin her iki Tarafın potansiyeline uygun olarak geliştirilmesi ve aralarındaki ekonomik işbirliğinin ilerletilmesi amacıyla faaliyetlerini yoğunlaştıracaklardır.

Madde 7

Taraflar, aralarındaki yatırım ve ticaret ilişkileri ile sanayi, gümrük, maliye, bankacılık, tarım, gıda, iletişim, teknoloji, turizm, su, taşımacılık ve diğer iktisadi alanlardaki işbirliklerini geliştirmeye matuf adımlar atacaklardır. Bu kapsamda Taraflar, aralarındaki ticaret hacminin artırılması ve karşılıklı yatırımın teşviki amacıyla müşterek çaba göstereceklerdir. Bu doğrultuda, öncelikle, temel hukuki altyapıyı teşkil eden ikili anlaşmalar imzalanacak ve onay süreçleri tamamlanacaktır.

Taraflar, düzenli toplanan ve kapsamlı işbirliği alanlarını içeren Karma Ekonomik Komisyon mekanizmasına ilaveten ikili ticari ve ekonomik konuları teknik düzeyde ele almak ve iki ülke özel sektörleri ve bankacılık ihtisas kurumları arasındaki etkileşimi teşvik etmek amacıyla "Türkiye-İrak Ekonomi ve Ticaret Ortak Komisyonu (JETCO)" mekanizmasını kuracaklardır.

Taraflar, Habur-İbrahim Halil Gümrük Kapısındaki yoğunluğun azaltılması ve iki ülke arasındaki geçişlerin kolaylaştırılması amacıyla iki ülke arasında yeni sınır kapılarının açılması için çabalarını hızlandıracaktır.

Taraflar, Organize Sanayi Bölgeleri kurulması için işbirliğini geliştirerek tecrübe ve bilgi paylaşımında bulunacaklardır.

Enerji İşbirliği

Madde 8

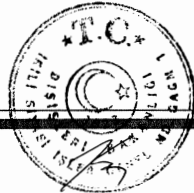
Taraflar, başta ülkelerinin enerji güvenlikleri olmak üzere, küresel ve bölgesel enerji güvenliğinin güçlendirilmesi amacıyla mevcut işbirliklerini geliştirecek ve bu hususta gerekli ortak adımları atacaklardır.

Madde 9

Taraflar enerji alanında ortak projelerin uygulanması için işbirliği yapmak üzere ilgili kurumlarının yanı sıra kamu ve özel sektör kuruluşlarını teşvik edecek ve destekleyeceklerdir.

Madde 10

Taraflar bu kapsamda, ilgili Bakanlarının eş başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşacak "Enerji Alanında Ortak Daimî Komite" kurulmasında mutabakata varmışlardır.

Ulaştırma İşbirliği

Madde 11

Taraflar, taraf oldukları uluslararası anlaşmaların uygulanmasındaki yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla yolcuların ve yüklerin, kendi hükümlerinde bulunan deniz ve hava limanları ile demiryolu ve karayolları ağlarından engelsiz ve güvenli geçişlerinin sağlanmasını temin edeceklerdir; ulaştırma ve haberleşme alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar nezdinde eş güdümlü hareket edecekler ve transit taşımacılık dahil taşımacılık faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin gerekli kolaylığı göstereceklerdir.

Madde 12

Taraflar, ulusal mevzuatları ile taraf oldukları uluslararası anlaşmalara uygun olarak, transit nakliye hatları ve ulaştırmanın diğer alanlarıyla ilgili altyapılarının güçlendirilmesi için işbirliğini derinleştirecek; Fav Limanı ve Kalkınma Yolu Projesinin ulaştırma koridorlarında kilit öneme sahip Türkiye ile koridorun işletilmesi dahil tüm süreçlerde basitleştirilmiş prosedürlerle uygulanması için müşterek çabalarını yoğunlaştıracaklardır.

Madde 13

Taraflar, ulaştırma alanındaki işbirliğinin ve karşılıklı temasların düzenli ve kurumsal bir çerçevede yürütülmesini teminen ilgili kurum/kuruluşlar arasındaki iletişimin kesintisiz şekilde sürdürülmesini sağlayacaklardır.

Bu amaçla, Taraflar, ilgili Bakanların eş başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir "Ulaştırma Ortak Daimî Komitesi" kurulması hususunda mutabık kalmışlardır.

İklim Krizi ve Sınır Aşan Sular

Madde 14

Taraflar, dirençli tarımsal üretim politikaları ve sürdürülebilir altyapı tesisleri geliştirmek suretiyle iklim değişikliğinin su üzerindeki olumsuz sınır aşan etkileriyle mücadele etmek için ortak çabalarını artıracaklardır.

Taraflar, 25 Aralık 2014 tarihinde Ankara'da imzalanan ve hâlihazırda yürürlükte olan "Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Irak Cumhuriyeti Su Kaynakları Bakanlığı Arasında Mutabakat Zaptı" hükümlerine uygun olarak ve sınır aşan suların adil ve hakkaniyetli tahsisinin yanı sıra akılcı, etkin, verimli ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması amacıyla yakın zamanda kurulan "Su Ortak Daimî Komitesi" bünyesinde işbirliğine devam edeceklerdir. Taraflar ayrıca, iklim değişikliği ve su kıtlığının olumsuz etkilerinin dikkate alarak, bu amaçla ortak projeler uygulayacaklardır. Taraflar, Su Ortak Daimî Komite'de bu tür kullanım ve tahsise ilişkin usulleri en kısa sürede sonuçlandırmak için ellerinden gelen çabayı göstereceklerdir.

Parlamentolararası İşbirliği

Madde 15

Taraflar, parlamentolararası işbirliğinin geliştirilmesine yönelik adımlar atacak, Parlamento İhtisas Komisyonları ve Parlamentolar arası Dostluk Grupları dahil olmak üzere karşılıklı temasların ve ziyaretlerin yoğunlaştırılması için müşterek çaba göstereceklerdir.

Kültürel ve Eğitim İşbirliği

Madde 16

Taraflar, aralarındaki ortak tarihe ve kültürel mirasa atfettikleri öneme uygun şekilde, toplumsal ve beşerî münasebetlerin pekiştirilmesine matuf müşterek projelerin uygulanmasına yönelik adımlar atacaklardır.

Taraflar, 7 Ocak 2017 tarihinde imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Irak Cumhuriyeti Yükseköğretim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı Arasında Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı” hükümlerine uygun olarak, üniversitelerin karşılıklı tanınması dahil, yükseköğretimle ilgili kapsamlı bir işbirliğinin geliştirilmesine dair taahhütlerini teyit ederler.

Taraflar, bu amaçla ilgili kurumlar arasında istişarelerin yoğunlaştırılmasını, uygulamaya yönelik somut kararların alınmasını ve karşılıklı üst düzey ziyaretlerin gerçekleştirilmesini teşvik ederler.

Sağlık Alanında İşbirliği

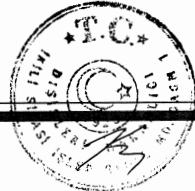
Madde 17

Taraflar, sağlık alanındaki mevcut işbirliklerinin geliştirilmesi yönündeki ortak iradelerini teyit ederek, vatandaşlarının sağlık hizmetinden karşılıklı yararlanmasını kolaylaştıracaklardır.

Diğer

Madde 18

Taraflar, aralarındaki köklü tarihi ve toplumsal bağlara atfen, insani, sosyal, gençlik ve spor alanlarında mevcut işbirliği mekanizmalarını, gerekli bürokratik desteğin sağlanması suretiyle güçlendireceklerdir.

Madde 19

Taraflar, bilimsel ve teknik potansiyellerinin artırılması ve ortak işbirliği alanlarının oluşturulması amacıyla, bilimsel kuruluşları arasındaki ilişkilerin ve bilimsel-teknik alandaki bilgi paylaşımına yönelik çabaların geliştirilmesini teşvik edeceklerdir.

Madde 20

Taraflar, haberleşme ve medya alanlarında ve kitlesel iletişim bağlamındaki temaslarını yoğunlaştıracaklardır.

Genel ve Nihai Hükümler

Madde 21

İşbu Anlaşma'nın hükümleri, Tarafların akdettikleri uluslararası anlaşmalardan doğan hak ve yükümlülüklerine hâlel getirmez.

Madde 22

İşbu Anlaşma'nın hükümlerinin yorumlanmasından veya uygulanmasından doğan her türlü uyumsuzluk, Taraflar arasında görüşmeler yoluyla dostane şekilde çözümlenecektir.

Madde 23

İşbu Anlaşma kapsamında paylaşılan bilgiler ve gerçekleştirilen işbirliğinin sonuçları Taraflarca gizli tutulacaktır. Taraflardan biri, işbu Anlaşma kapsamında paylaşılan bilgileri ve gerçekleştirilen işbirliğinin sonuçlarını üçüncü bir tarafla paylaşmak isterse, diğer Tarafın ön yazılı onayı alınacaktır. İşbu Anlaşma'nın feshine bakılmaksızın, Taraflar, aralarında yazılı olarak aksi kararlaştırılmadıkça, işbu maddenin şartlarına ve yükümlülüklerine herhangi bir süre sınırlaması olmaksızın bağlı kalmaya devam edeceklerdir.

Madde 24

İşbu Anlaşma, Tarafların Anlaşma'nın yürürlüğe girmesi için gerekli tüm iç yasal prosedürleri yerine getirdiğini birbirlerine diplomatik kanallarla bildirdikleri son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girer.

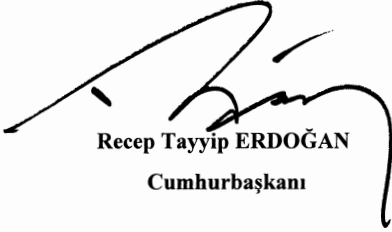
İşbu Anlaşma süresiz olarak akdedilmiştir. Taraflardan her biri diğer Tarafa herhangi bir zamanda niyetini diplomatik yollarla yazılı olarak bildirerek, işbu Anlaşma'yı sona erdirebilir. Bu durumda, işbu Anlaşma, yazılı bildirim tarihinden üç (3) ay sonra sona erdirilmiş olur.

İşbu Anlaşma karşılıklı rızayla değiştirilebilir. Her değişiklik, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen usule uygun şekilde yürürlüğe girecektir.

İşbu Anlaşma, Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde, ikişer asıl nüsha halinde, bütün metinler eşit derecede geçerli olmak üzere, 22 Nisan 2024 tarihinde Bağdat'ta imzalanmıştır. Yorum farklılığı halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

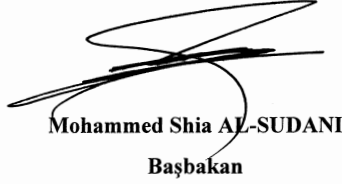
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

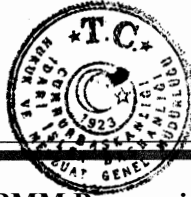
Adına

Recep Tayyip ERDOĞAN
Cumhurbaşkanı

Irak Cumhuriyeti Hükümeti

Adına

Mohammed Shia AL-SUDANI
Başbakan

TBMM Basımevi - 2024